

ကို ပြုအံ့၊ မိမိ၏အကျိုးစီးပွား ပျက်စီးကြောင်းကိုပြုတတ်သော ထိုမင်းသည် ပဋိသန္ဓေအား ဖြင့် ကန်းသောသူသည် ယင်ကောင်ရှိသော အဆူးရှိသောဘောဇဉ်ကို မျိုသကဲ့သို့ အကျိုးမဲ့ ကို ပြုသည်မည်၏။” (၅၅၀။ စတု-၆၉/၇၀။ ညောင်ကန်။) ပွဲမှုအင်္ဂလိက်/ “My lord, - --- Do not slay him at a woman’s word, without a hearing! A king’s duty it is to act with all **circumspection.**” ----- “No king should punish an offence, and hear no pleas at all, Not throughly **sifting** it himself in all points, great and small.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book XII: p-119) (**sift, sift through:** v. to examine information, documents etc carefully in order to find something out or decide what is important and what is not/ Longman Dictionary/ သေချာစွာစိစစ်သည်။/ ရှေ့ဆောင်အဘိဓာန်။ ဦးလွင်ဦး။)

- “ယုံမအံက်၊ ဒုဟ်အိုသိုက် အဲအင်ဒင်ရ။ ဂတနူဏအ်ဂ် ပွဲမ္ပဲဟွံဇီဇတိဗဇာရဏာဓိဗိုန်တဲဂ် ဗွဲမ ပြဟ်ပြဟ်ဂ် လွစီရင်ညိမအံက်” ဗောဓိသတ်ဂး(ကိုသိုင်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၄၇။ ၇-၁၇၄။ အစွောံ။) ပွဲမှုဗှာ/ “မြတ်သောမင်းကြီး၊ ထတော်မူလော့။ ရှင်မင်းကြီး၏အပြစ်ကို သည်းခံ ၏။ ဤယနေ့မှစ၍ မနုံမခမ်းပြုသည် မဖြစ်လေလင့်။” (၅၅၀။ စတု-၇၅။ ညောင်ကန်။)
- “ယုံတွညး၊ အဲဒိုက်အာပ်ဒိုင် ပွဲသပိုဟ်ခြံဂ်တဲ နလွင်ဂဇိုင်သိုင်ဗိုပ်ထပ်မဂဇိုင်ဂ် လုက် တြဲတဲ အဲဒိုက်ဒဉ္ဇိဇီဇတိဗဇာရင်ဗိုန်ညွန်တဲ ပွဲယဟံမ္ပဲတဲ ပွဲမပေင်ထပ်တဲဂ် အဲဒိုက်ပြောင်လပ်ပး ခနက်တဲ သိုင်ဗိုပ်ထပ်ပပ်စေ့ကျင် ထာန်ဂဇိုင်ဇကုရိုဟ်ဟ်တဲဂ်တဲ ဒးစုတ်ခနက်အဲဒိုက်ရအံ” လုဂး။ (၅၅၀။ ၆-၅၃၄။ ၉-၂၅၄။ အစွောံ။) ဗတ်ဗှာ/ “မင်းမြတ်၊ အကျွန်ုပ်သည် ချုံထဲ ဌိပုန်းနေ၍ ကျက်စားရာအရပ်၌ ကျက်စားသောရွှေဟင်္သာမင်းကို ခြောက်ရက်တိုင်အောင် အကျွန်ုပ်သည် သေချာအောင် စောင့်ကြည့်စုံစမ်းသည်ရှိသော် ခုနစ်ရက်ပြည့်သောနေ့၌ အ ကျွန်ုပ်သည် ကျော့ကွင်းထောင်ထားရာ နေ့တိုင်းကျက်စားနေကျနေရာသို့ ပျံဆင်းရောက်ရှိ လာသော ရွှေဟင်္သာမင်းသည် အကျွန်ုပ်၏ကျော့ကွင်း၌မိ၏။ (သုတေသီ)

(((((((((((((((((((())))))))))))))))))))

စာ်ဇူး။ စာ်သူး။

ပွဲအဘိဓာန်အာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘စာ်ဇူး’ ဂ် ညးထွေးလပ်ဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာမ္ပဲတဲ ကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် v. to tear asunder; to depart, to be severed from, to be separated ရ။ ပွဲအဘိဓာန်မန်ဗှာ အာထောန်သိုင်ဂ် ‘စာ်ဇူး’ ဝွံ ညးကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် ‘ကွဲကွာသည်’ ရ။

ဗွဲစွတ်တုန် ဝေါဟာရ ‘စာ်စူး’ ဝံ ဒွဲသွဲဝံစကာဒေ နွဲတဗွဲမဂ္ဂိုင်ရ။ ဗွဲမဂ္ဂိုင်ကေတ်ဝိဘတ် ‘နူ’ တဲ ဖျပ်ကုဝေါဟာရတုဟ်မဲမဲ ပိုဒ်နာမ်မဲမဲတဲ မစကာတ်ရ။ ဟံ့ကေတ်ဝိဘတ် ‘နူ’ ဝံတဲလေဝ် စကာ မာန်ကိုဟေင်ရ။ ဗွဲအဓိပ္ပါယ်ဗွာ ‘ကင်းသည်’/‘ကင်းကွာသည်’/‘ကွေကွင်းသည်’/‘ကင်းမဲသည်’၊ ဗွဲအ ဓိပ္ပါယ်အေဂံလိက် to be parted asunder, to be separated, to lack, to be without မဒ်ရ။

• “ယံဂမ္ပိ၊ ဗောဓိသတ်တံတမ္ဘာတမ္ဘာတေ ဝိနိဒ္ဓိတိရတ္ထာန်ကိုလေဝ် ခဏ်ဇူးအာနူမိတဲ ဟံ့ကေတ်စွ ဗွတ်ထပုံတဲရ။ ကာလညးကိုစွာ် ‘မိအဲခဏ်ဇူးဒိုင်တဲ အဲဟံ့စစရ’ ဂးတဲ ညးမဒးကေတ်နင်ကိုမိ ဒေံရောင်” ရဲဝံကျာ်ဂးတဲ ဇာတ်အတိက်ဂ် ဇက်နင်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၅၅။ ၇-၉၀/၉၁။ အ စွောံ။) ပဲမူဗွာ/ ဘုရားသခင်သည် ရဟန်းတို့ကို ခေါ်တော်မူ၍ “ရဟန်းတို့၊ ဤရဟန်းကို မကဲရဲကြကုန်လင့်။ ရှေးပညာရှိတို့သည် တိရစ္ဆာန်အမျိုး၌ ဖြစ်ကုန်သော်လည်း အမိနှင့် ကင်းကုန်၍ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး အစာကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ခြောက်တပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ မင်းအားထိုက်သော အစာကိုရသော်လည်း အမိနှင့်ကင်း၍ မစားကုန်။ အမိကိုမြင်ရမှသာ လျှင် အစာကိုယူကုန်၏” ဟုမိန့်တော်မူ၍ လွန်လေပြီးသောအကြောင်းကို ဆောင်တော်မူ ၏။ (၅၅၀။ တ-၇၄၂/၇၄၃။ ညောင်ကန်။) ပဲမူအေဂံလိက်/ - the Master said, addressing the Brethren, “Be not wroth, Brethren, with this man; wise men there have been of old, who even when born from the womb of animals, **being parted asunder** from their mothers, refused for seven days to take food, pining away; and even when they were offered food fit for a king, did but reply, **‘Without** my mother I will not eat; yet took food again when they saw the mother.” So saying, he told a story of the past. (The Jataka: Vol.III & IV: Book XI: p-58)

• “———၊ ယံဒေံဗြသျှိက်၊ ဒဒိက်ဿာင်ဂ် ဟံ့မဲရ။ ဒဒိက်ကောမ္မဗ္ဗဇူးအာနူဩဟ်ဒေံဗြဂ် ကောဂ္ဂဲဟိုက်မိ ဟံ့အိုတ်ရမိ။ ——” (၅၅၀။ ၉-၄၈၅။ ၇-၂၃၅။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ “ချစ်နမ၊ အမောင့်အား အခြားသောဒုက္ခသည်မရှိ။ ချစ်နမ၏ရင်ခွင်မှ ကင်းကွာရသော ဒုက္ခကို ချစ်နမအား ပြော၍မကုန်နိုင်အောင် ရှိပါ၏။” (သုတေသီ)

• ခမိတံကျိဗဒ်ဂလာန် ပဲဗြပ်သဘင်ခေင်ရ။ “ယံတီလတံ၊ ကောကာလိကဝံဂ် မဲဟာန်ကောံသာ ရိပိုတ် မုဂ္ဂလာန်ဂ် ပွမဂ္ဂအိမဲဟာန်ဂ် တုဟ်နဒေတ်ဂ် ဟံ့သုဟ်ရထရ။ မစိုန်သကိုလေဝ် ဟံ့မဲ ရ။ မခဏ်ဇူးအာလေဝ် ဟံ့မဲရ” ခမိဂမ္ပိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၂၇၂။ ၃-၃၃။ အစွောံ။) ပဲမူဗွာ/ တရားသဘင်၌ ရဟန်းတို့သည် “ငါ့သျှင်တို့၊ ကောကာလိကသည် သာရိပုတ္တရာ၊ မောဂ္ဂ လာန်တို့နှင့် အတူတကွနေအံ့သောငှာလည်း မတတ်နိုင်။ ကင်း၍နေအံ့သောငှာလည်း မ တတ်နိုင်။ တကွဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သည်းမခံနိုင်၊ ကွေကွင်းခြင်းကိုလည်း သည်းမခံနိုင်” ဟု စကားကိုဖြစ်စေကုန်၏။ (၅၅၀။ ၃-၄၆၆။ ညောင်ကန်။) ပဲမူအေဂံလိက်/ The Brethren got talking about this in the Hall of Truth. “Friend, Kokalika can’t live either with Sariputta and Moggallana, or **without** them! He can’t put up

with their room or their company!” (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-245)

- “ယုံကောလု၊ ပွဲကာလအဲဒိုက်ဖြူချူစလန်အဂ္ဂ တွေမဲတဲဒိုင်ဂ် ပွဲဇမောဝ်ဂ် နဇမောဝ်ဍုင်မဇ္ဇော်ဂ် ဇ္ဇောဝ်သကိုဟ်ဇော်ကျင် ဟးအာသြင်ကြင်ဓါလပါ်တဲ အဲဖြဲဖက်တဲဇမောဝ်ဍုင်တဲ တဲလေဝ် ပှိုတ်တဲအာ ဟံဂံညာတ်တဲသိုသိုက်အဲတဲ အဲဒိုက်ဖြဲကလေင်ကောံအာ ကိုတဲသိုသိုက်အဲဟံ မာန်တဲ အဲမွဲဒိုင်တဲ ပွဲသြင်ကြင်လပါ်ဂ်ရ။ ပွဲကာလဗွဲ တဲဂ္ဂအာဂ် ပိုမွဲဒိုင်တဲ ဟံဂံညာတ်ရင်သွံရ။ ပွဲကာလလဆောဝ်ဂ် လျးသုလလီမစီပျးကိုက် မဂံညာတ်ရင်သွံညိရ။ ကာလ သုလလီမပှိုတ်အာဂ် မဒ်အာညင်ကမ္မက်မတ်ဓါရ။ ပွဲကာလဂ် အဲမွဲဒိုင်တဲရဲအာ နူတဲသိုသိုက်အဲမွဲဒိုင်တဲ လို့လှော်ဂ် တွေမဲတဲလိက်တဲ မဒးဗျဟ်ရင်သွံတဲ မဒးယာံတဲရောင်အဲ” (ကန္တရီဖြဲဂး။) (၅၅၀။ ၆-၅၀၄။ ၈-၄၂/၄၃။ အစောံ။) (စာ်စူး = စာ်ခြာ = ကွဲကွာသည်၊ ကွေကွင်းသည် = to be parted, to be separated)

- သိုင်ဘလ္လာတိယဂ် မိင်ဂလာန်ခနောဝ်ဖြဲဂ်တဲ ရဲပွဲသိုင်ချပ်ရ။ “ဗိုန်ခနောဝ်မဒ်တိရတ္တာန်ကိုလေဝ် မဒးဒိုင်တဲအာ ဆဗ္ဗတဲမွဲဒိုင်ကိုက် လုကထံဂ်ကွဲသွံ ဗန်ရင်သွံတဲ မဒးယာံဒက်ဒေါန်တဲ ကိုရင်သွံတဲရ။ အဲတုန်လေဝ် မဒ်သိုင်ပကင်ရင်ကိုန်ချင် မှုဗ္ဗတဲလမ္မးပိကွဲယောဇနာဂ် သမ္မာပိုန်တသိုက်တအံဂ် ထောံလဝ်တဲ ဆဇကုမွဲဒိုင်ဂ် မကွဲဂင်ဇောင်တဲ ပြဝ် ဟံဒ်ဒူးသွံ” (သိုင်)ချပ်တဲ ကလေင်စကွဲချင်ဗာရာဏသီရ။ (၅၅၀။ ၆-၅၀၄။ ၈-၄၄။ အစောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ထိုက်နူရီမစကားကိုကြား၍ ဘလ္လာတိယမင်းသည် “တိရတ္တာန်ဖြစ်ကုန်သော ဤကိန္နရာတို့စင်လျက်လည်း တညဉ့်မျှကင်း၍ နေရသဖြင့် အနှစ်ခုနစ်ရာတို့ပတ်လုံး လည်ဖက်ကာငိုကြွေးလျက် သွားကြကုန်၏။ ငါသည်မူကား ယူဇနာသုံးရာရှိသော ကာသိတိုင်း၌ ကြီးစွာသောစည်းစိမ်ကို စွန့်ပစ်၍ တော၌ကျက်စားလျက် အလွန်ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာသောအမှုကို ပြုမိစွတကား” ဟုကြံ၍ ထိုအရပ်မှ ပြန်ခဲ့သဖြင့် ဗာရာဏသီနေပြည်တော်သို့ရောက်လျှင် ---။ (၅၅၀။ ၈-၄၅၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ The king thought as he listened, “These creatures, who are less than human, go weeping for seven hundred years for one night’s **parting**; and here am I, lord of a realm of three hundred leagues, leaving all my magnificence and wandering about the forest. It is a great mistake.” He returned immediately. Arrived at Benares, ----. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XV: p-274)

- “ယုံတုအဲ၊ ဒဒ်ပတိဘာန်ဟံမွဲတဲ ဗိုဗိုဂ် တုအဲရောင်မဒ်သွံ။ တုအဲပလေဟ်မချိုတ်တဲ တုအဲမဟံမွဲကိုပညာ မဒ်ဒိုင်အာနူပညာ မဟံဂံလေဝ်ဗစာရဏာဂ်တဲ တုအဲမူပမမှာ်ဇိုမွဲပွန်ရော။ ကွာနူ(ဗွဲဖြဲ)ဟံစိုပဇကုဏီဂ် မူပမက္ခိရင်ဂ်ရော” (ကွဲဖြဲဂးကိုကွဲကွက်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၄၃၇။ ၃-၆၄၁/၆၄၂။ အစောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ “အမောင်ပူတိမံသ၊ အကြင်သင်သည် သေဟန်ကိုပြု၍ အခါမဟုတ်သည်၌ ကြည့်၏။ ထိုသင်သည်သာလျှင် ရူးသည် ပညာမရှိသည် အမြော်အမြင်မရှိသည် ဖြစ်၏။” (၅၅၀။ ၈-၅၆၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ On

hearing this the she-jackal spoke the third stanza: “You too, my lord, **were hardly wise**, And foolish creature, raised your head, Staring about with open eyes, Though feigning to be dead.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-318) (to be hardly wise = to be without wisdom = to lack wisdom)

- သတြုမေွှေဟောင်ကိုဒ်ကို ချိုက်ပင်စိုန်သကိုကောံပညာ သတြုဂ်ဟောင်မပြရ၊ မိတ်မဆာန် ဟောင်ကိုဒ်ကိုရ **ခိဇူးသဲသေ့နုပညာ** မိတ်ဂ် ဟံ့ပြဟောင်။ (၅၅၀။ ၈-၄၄။ ပ-၁၄၄။ အစောံ)။ ပဲ့မုဗ္ဗာ/ ပညာနှင့်ပြည့်စုံသောရန်သူသည် မြတ်သေး၏။ **ပညာမကင်းသော** အဆွေခင်ပွန်းသည် မမြတ်သလျှင်ကတည်း။ (၅၅၀။ ပ-၂၂၁/၂၂၂။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မုအေဂ်လိက်/ **Sense-lacking** friends are worse than foes with sense. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-117)

- ဂစေံအသိမဲ့ဂ် ဂိုင်နင်ဖျုန်ပဲ့ဖျာတေံတဲ ခေံပဝ်အာရ။ ဂစေံအသိသ္ဗ္ဗာင်ပဝ်ကျင်တဲ ဗိုင်ဟုပ်စံက် အသိမဂိုင်လဝ်ဖျုန်ဂ်ပွန်ရ။ အသိဂ်ဒုင်ဟံ့မာန်တဲ ဗလးကွေံဖျုန်ဂ်တဲ ဂစေံအသိသ္ဗ္ဗာင် ဂံ့ဏာ ဖျုန်ဂ်ပွန်ရ။ ဂစေံမဂံ့ဏာဖျုန်ဂ်လေဝ် ဂစေံသ္ဗ္ဗာင်ဗိုင်စံက်ပွန် ဂစေံဂ် ဗလးကွေံဖျုန်ဂ်တဲ ဂံ့ တန်တနတသိုက်ရ။ သွိုင်ညာတ်ဒဒ်ဂစေံအသိတံဂ်တဲ ဗစာရဏာရ။ “ဂစေံမဂိုင်ဖျုန်ဂ် ဒးဒ ဒိုက်ဗွဲမလောန်ရ။ ဂစေံဗလးကွေံဖျုန်တဲဂ် ဂံ့ခိုင်တသိုက်တရောင်သွံ။ ပဲ့အရီကာမဂုန်ဂ်လေဝ် ညးမဂိုင်လဝ်ခေံဂ် ညးဂ်ဒးဒဒိုက်ရ။ ညးမ**ခိဇူး**အာနုခေံဂ် ညးဂ်ဂံ့တသိုက်ရ။ အဲတုန်လေဝ် ပဒတ်ပဲ့သွီကွီန်ဝံ မစိုန်သကိုတကိုကာမဂုန်မသုန်ပြကာဝံဂ် တုပ်ညင်ဂစေံအသိမဂိုင်လဝ်ဖျုန်ဂ် ကိုရ။ ယံရအဲမထောံကွေံသွီကွီန်တဲဂ် အဲမဒ်တသိုက်ရောင်သွံ” (သွိုင်ချပ်။) (၅၅၀။ ၈-၄၀၈။ ဒု-၅၀၃။ အစောံ။) (စာစူးအာနုအရီကာမဂုန် = ကာမဂုဏ်အာရုံမှ ကင်းကွာ သည်) ပဲ့မုဗ္ဗာ/ တစ်ခုသောစွန်သည် အမဲဈေးမှ သားတစ်ကိုယူ၍ ကောင်းကင်သို့ပျံ၏။ ထိုစွန်ကို ထိုမှဤမှ လင်းတအစရှိကုန်သော ငှက်တို့သည်ခြံရံ၍ အာဟာရဟူသောအ ကြောင်းကြောင့် နှုတ်သီးဖြင့်ထိုးကုန်လျက် အတောင်တို့ဖြင့်ခတ်ကုန်လျက် ခြေတို့ဖြင့်နင်း ကုန်လျက် လိုက်ကုန်၏။ ထိုသားတစ်ကိုယူသောစွန်သည် မိမိအားညှဉ်းဆဲခြင်းကို သည်းမခံ နိုင်သည်ဖြစ်၍ ထိုသားတစ်ကိုစွန့်၏။ တစ်ခုသောငှက်သည် ယူ၏။ ထိုငှက်တို့သည် သား တစ်ကိုစွန့်သောငှက်ကိုလွှတ်၍ သားတစ်ကိုယူသောငှက်ကို လိုက်ကုန်၏။ ထိုငှက်သည်စွန့် အပ်သောသားတစ်ကို တစ်ပါးသောငှက်သည် ယူပြန်၏။ ထိုငှက်တို့သည်လည်း ထိုအတူ လျှင် ညှဉ်းဆဲကုန်၏။ မင်းသည် ထိုငှက်တို့ကိုမြင်၍ “အကြင်ငှက်သည် သားတစ်ကိုယူ၏။ ထိုငှက်အားသာလျှင် ဆင်းရဲ၏။ အကြင်အကြင်ငှက်သည် လွှတ်၏။ ထိုထိုငှက်အားသာလျှင် ချမ်းသာ၏။ ဤငါးပါးကုန်သော ကာမဂုဏ်တို့ကိုလည်း အကြင်အကြင်သူသည် ယူ၏။ ထို ထိုသူသည် ဆင်းရဲ၏။ မယူသောသူအားသာလျှင် ချမ်းသာ၏။ ဤကာမဂုဏ်တို့သည် များ စွာကုန်သောသူတို့အား ဆက်ဆံကုန်၏။ ---” (၅၅၀။ တ-၃၂၇/၃၂၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မုအေဂ်လိက်/ A hawk, having taken some meat from the meat-market, was flying up into the air. Some vultures or other birds, surrounding the hawk on each side, went on pecking it with their beaks, striking it with

their wings and beating it with their feet, for the sake of meat. Not enduring to be killed, the hawk dropt the flesh, another bird took it: the rest leaving the hawk fell on the other: when he relinquished it, a third took it: and they pecked him also in the same way. The king seeing those birds thought, “Whoever took the flesh, sorrow befel him: whoever relinquished it, happiness befel him: whoever takes the five pleasures of sense, sorrow befalls him, happiness the other man: These are common to many. -----.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book VII: p-230)

- “ယုံနာဲပိုဏ္ဍသိ၊ ဩတြုမ္ပဲဂ် ကောံမာတုဂါဂ် ဟံဂံပနိသဲတဲရောင်မွဲး တြုတံဂ် မဇ်ဇူးအာနူယဲ ပူမတ်တဲ မဒ်တသိုက်ရ။ တလပညာတံ ညးမရဒနာမိက်ကိုနိဗ္ဗာန်ဂ် ကောံမာတုဂါ မဂ္ဂိုင် ကိုစွဲတံဂ် ဒဒေံယံဟံဂပ်ဂပ်သွ” (ကလော်ခေဂးကိုဏ္ဍသိဗောဓိသတ်ရ။) (၅၅၀။ ၉-၄၃၆။ ၃-၆၃၈။ အစွောံ။) (ယဲပူမတ် = လွိုလွာ်၊ ဒဒိုက်ဂမ္တံစိုတ်။) (စာ်စူးအာနူယဲပူမတ် = တိတ်ဗူးတနူဒဒိုက်ဂမ္တံစိုတ်၊ ဟံမ္ပဲကိုဒဒိုက်လွိုစိုတ် = စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းကင်းသည်။ = to be without anxiety, to be free from anxiety)
- “ယုံသိုင်နာ်သိုက်ပို၊ အဲမပဒတ်ပွဲချင်နက္ကဘ် ကရောံတုအဲဂ် လုကဲမ္ပဲသွာံ ကလိလောန်အာတဲ ရ။ လုကဲလလအံဝံဂ် နပုင်ဉာ်တံဂ် တုအဲမဂ္တံကျောန်စိုတ် သဏောံသွတ်ဗွဲမဒးရးတဲရ။ အဲ လော် ဇ်ဇူးနူချင်မိုဟ်တေံဂ် လအိကာဖာရ။ အဲပိမရုတ်တဲ အဲသ္မာရ။ ---” (၅၅၀။ ၉-၅၂၄။ ၈-၃၇၄။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “နဂါးမင်း၊ သင်နဂါးမင်း၏ အထံတော်၌ နေသော ငါ့အား တစ်နှစ်လည်ပြီ။ ငါ့ကို သင်နဂါးမင်းသည် ထမင်းဖြင့်လည်းကောင်း အဖျော်ဖြင့် လည်းကောင်း လုပ်ကျွေးပူဇော်အပ်သည်ဖြစ်၏။ သင်နဂါးမင်းကို ပန်ကြား၍ သွားတော့အံ့၊ နဂါးမင်းမြတ်၊ ငါသည် လူ့ပြည်မှကင်းကွာ၍ ကြာမြင့်သည်ဖြစ်၏။” (၅၅၀။ ပဉ္စ-၁၂၆။ ညောင်ကန်။) (စာ်စူးနူချင်မိုဟ် = လူ့ပြည်မှကင်းကွာသည် = to be away from the world of men) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “Ever supplied with bountiful good cheer, With thee, O king, I’ve sojourned for a year, Now must I say farewell and flee away, **Absent from home** no longer can I stay.” (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVII: p-90)
- “ယုံဥဒ္ဒါလက၊ ဓဝ်ဗမ္မးမ္မးဂ် ဩညးမ္ပဲဂ် မဇ်ဇူးအာနူပုင်ပွဲကလောဒညာတ် ဒဒေံသဟာဲ ဂ အာင်သိုတိဗုတံဂ်ကို၊ မဇ်ဇူးအာနူသဏောံသဏာ် မပ္ပိတဏှာကိလေသတံဂ်ကို၊ မဇ်ဇူးအာနူဒြပ် ကောန်သမ္မာတံဂ်ကို၊ မဇ်ဇူးအာနူဓဝ်လောဘတံဂ်ကို၊ မဇ်ဇူးအာနူဘဝတံဂ်ကိုဒ်ရ။ ပုဂ်ဂ် ယု၊မ္မးဗမ္မးဂ်ဒ်ရောင်။ ဗမ္မးမဒေတ်ဝတ်သံဝံဂ် မသက္ကပရိုက်ဂ် မဂ္ဂံဒ်ရ။ ပရိုက်ဟံမ္ပဲရ။ ဒေတ် သံဝံဂ် ဒ်ဓဝ်ဗမ္မးရ။ ---” (၅၅၀။ ၉-၄၈၇။ ၇-၂၆၀။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “(ဥဒ္ဒါ လက)၊ လယ်ယာရွာနိဂုံးကို သိမ်းဆည်းခြင်း ဆွေမျိုးဖွဲ့ခြင်း အနွယ်ဖွဲ့ခြင်း မိတ်ဖွဲ့ခြင်း အပေါင်းအဖော်ဖွဲ့ခြင်း အတတ်သင်သဖြင့်ဖွဲ့ခြင်းဟူသော ဗန္ဓုငါးပါးကို သိမ်းဆည်းခြင်းကင်း သည့်ဖြစ်၍ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ မြတ်နိုးခြင်းကင်းသည့်ဖြစ်၍ လာဘ်ဥစ္စာသားသမီးအသက် တို့၌ တပ်ခြင်းအသာကင်းသည့်ဖြစ်၍ မကောင်းသောမက်မောခြင်း မညီညွတ်သောမက်

မောခြင်း ကင်းသည့်ဖြစ်၍ ကုန်ပြီးသောဘဝရာဂရှိသည်ဖြစ်၍ ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ဖြင့် ပြုသောသူသည် ဗြဟ္မဏမည်သည်ဖြစ်၏။ ကိလေသာမှ ငြိမ်းခြင်းသို့ရောက်၏။ ထို့ ကြောင့် ပုဏ္ဏားကျင့်ဝတ်တရား၌ တည်၏ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။” (၅၅၀။ စတု-၂၅၁/၂၅၂။ ညောင်ကန်။)

- “ယုံနာပိုဏ္ဍသိ၊ ပုင်ပြောဟိတ်ကိုနာပိုဏ္ဍသိက် မူပနာပိုဏ္ဍသိမအာကိုက္ခေ ပစ္စေဂဗုတ်ပွန်ရော အံ” သဗ္ဗေဟ်ဂး။ “ယုံသဗ္ဗေဟ်၊ အဲဂမ္ပိဏ္ဍသိက် ဝံဇ္ဈာန်လောကီရောင်။ ဟံဝံဇ်ဇ္ဈာန်အာနုဓင် ရာဂဏီ။ တီလပစ္စေဂဗုတ်က် မဇ်ဇ္ဈာန်အာနုဓင်ရာဂတဲရ။ ဟဲကိုသရံပိပ်တဲရ။ မထေက် ကြိုက်ကိုဒင်ဒါန်ညး နဝတ္ထုမပြုတဲရဂးတဲ အဲမကိုဒါန်ကုပစ္စေဂဗုတ်ရောင်” ဣသိဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၉၆။ ၇-၃၅၀။ အစွောံ။) (စာ်ဇ္ဈာန်ဓင်ရာဂ = ဟံဝံဇ်ဇ္ဈာန်ဓင်ရာဂ = ရာဂတရား မှကင်းသည်)
- “ယုံဝိဓုရ၊ ဩဂမ္ပိဂမ္ပိင်ကိုမိင်ညာတ် မဂြင်မက်ဖိုတံက် ဝိဓုရတဲနင်ကိုအဲညိ။ ဂမ္ပိဗမ္မးမဇ်ဇ္ဈာန် အာနုဓင်ရာဂက် အဲသ္မောံကိုဒါန်က် ဂ်ဒါန်အဲဝံဇ်ဇ္ဈာန်ရောင်။ ဂမ္ပိဗမ္မးမဟံဝံဇ်ဇ္ဈာန်ရာဂက် ဝိဓုရတဲ နင်ကိုအဲညိ” သိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၉၅။ ၇-၃၄၀။) (စာ်ဇ္ဈာန်ဓင်ရာဂ = ဟံဝံဇ်ဇ္ဈာန်ဓင်ရာဂ = ရာဂတရားမှကင်းသည်)
- “တုအဲပွဲဂြိုပ်ဇ္ဈာန် မဇ်ဇ္ဈာန်အာနုဓင်ကာမဂုန်မသုန်ပြကာ မပ္ပံရူပုရီက် ဓင်သီလမမင်မဲမ္မးဝံ မ ဇ္ဈာန်ကုဖိုဟံဝံဇ်ရ။ ပွဲဇ္ဈာန်မိတ်တေံ ခေံမချိုက်ပင်တကာမဂုန်မသုန်ပြကာ မပ္ပံရူပုရီက် သီလမ မင်မဲက် မဇ္ဈာန်ကုဖိုရ။ တုအဲညင်အာဖဲအဲရ။ မွဲဟာန်ကုအဲဗြဲ ပွဲဇ္ဈာန်မိတ်တေံ တုအဲစဲအာတဲ မင်မဲလင်သီလရ။ တုအဲပဒတ်ပွဲဂြိုပ်ဝံ မူဖိုမ္မုရော” (သုတ်ဗြဲဂးကိုဣသိဇောတ်က်ရ။) (၅၅၀။ ၆-၄၉၅။ ၃-၆၃၂။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ “ရူပါရုံအစရိသော ကာမဂုဏ်တို့မှကင်းသော တော၌ စောင့်ရှောက်အပ်သော သီလမည်သည်ကား အကျိုးမကြီး။ လူ့ပြည်၌ ရူပါရုံအစရိ သော ကာမဂုဏ်တို့၏ ဖြစ်ရာအရပ်၌ စောင့်ရှောက်အပ်သောသီလသည် အကျိုးကြီး၏။ လာလော့ - ငါနှင့်တကွ လူ့ပြည်သို့သွား၍ သီလကိုစောင့်လော့။ သင့်အား တောအရပ်ဖြင့် အဘယ်ပြုအံ့နည်း” (ဟုထိုသူငယ်မသည် ရသေ့ငယ်အားဆို၏။) (၅၅၀။ တ-၅၅၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂ်လိက်/ “Virtue that is safe-guarded in a forest, where the qualities of sense such as beauty and the like have **no existence**, does not prove very fruitful, but it bears abundant fruit in the haunts of men, in the immediate presence of beauty and the like. So come with me and guard your virtue there. What have you to do with a forest?” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IX: p-312)
- “---၊ ဗမ္မးတံက် ခေံမလူတ်ကွတ်ဗိုတ်ရောင်။ ခေံဇိန်ကိုချင်သွပ် ကုတုဒါန်တံက် ဟံဝံဇ် ဟောင်။ ညးမဇ်ဇ္ဈာန်အာနုဓင်ဇာတိဂကူတံက် ညးမ္မုကိုသီလမပြတံက် နွံတရ။ ဂ်ညးတံက် ညင် ရံတိဗုဂမိတ်မဒ်ရောင်။ ပွဲညးမသုတ်ကိုတိဗုဂမိတ်တံက် မ္မုကိုဒါန်က် မဇ္ဈာန်ကုဖိုရ။ ညးမ္မုကို

သီလမပြတံ့၎် နှိမဇိန်ကိုချင်သွပ် ကုတုဒါန်တံ့၎်ရ” ဣသိဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၉၇။ ၇-၃၆၅။ အစောံ။) ဗတ်ဗ္ဗာ/ “ပုဏ္ဏားတို့သည် ဝေဒအတတ်ကို သင်ယူကုန်၏။ ထိုပုဏ္ဏားတို့သည် မိမိတို့အားပေးလှူသော အလှူရှင်တို့ကို နတ်ပြည်သို့ရောက်အောင် မဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်။ အမျိုးဇာတိမာန်မာနကင်းကုန်သော သီလရှိကုန်သောသူတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် လယ်ယာမြေကောင်းသဖွယ်ဖြစ်၏။ ထိုလယ်ယာမြေကောင်းနှင့်တူသောသူတို့ကို ပေးလှူခြင်း သည် အကျိုးကြီး၏။ မြတ်သောသီလရှိကုန်သောသူတို့သည် မိမိတို့အားပေးလှူကုန်သော အလှူရှင်တို့အား နတ်ပြည်ရောက်အောင် ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ကုန်၏။” (သုတေသီ)

(((((((((((((((((())))))))))))))))

စင်ခြင်။ အစင်အခြင်။

ပွဲအဘိဓါန်အာဟာလီဒေ၎် ဝေါဟာရ ‘စင်ခြင်’ ၎် ညးထွေးလပ်ဒဒ်ပိုင်ဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ကိုလပ်အဓိပ္ပါယ် v. to consider, to meditate on ရ။ ပွဲအဘိဓါန်မန်ဗ္ဗာအာထောန်သိင်၎် ‘စင်ခြင်’ ဝံ ညးကို လပ်အဓိပ္ပါယ် ‘ဆင်ခြင်သည်’/‘စဉ်းစားသည်’ ရ။ အတိုင်အဝံ့ညာတ်ကေတ်လပ်၎် ဝေါဟာရ ‘စင် ခြင်’ ဝံ အဓိကန္တံအဓိပ္ပါယ်(၂)သ်ရ။ မွဲသ်၎် မွဲအဓိပ္ပါယ် ‘ဗစာရဏာ’၊ ဗတ်ဗ္ဗာမူး ‘ဆင်ခြင်သည်’ မဒ်တဲ ဗတ်အေင်လိက်တုန် အတိုင်အာဟာလီဒေ မပ်ကံထွေးကိုလပ်၎်ရ မွဲအဓိပ္ပါယ် to consider, to meditate on မဒ်ရ။ မွဲသ်ပုန်၎် မွဲအဓိပ္ပါယ် ‘ချပ်ဂွန်’၊ ဗတ်ဗ္ဗာမူး ‘တိုင်ပင်သည်’ မဒ်တဲ၊ ဗတ်အေင်လိက်မူး to consult, to ask for advice or opinion, to take counsel (+with) မဒ်ရ။

စင်ခြင် — အဓိပ္ပါယ်(၁) — ‘ဗစာရဏာ’
ဆင်ခြင်သည့်။ စဉ်းစားသည့်။ ချင့်ချိန်သည့်။
to consider, to think, to meditate on,
to take prudent counsel

- “ယံသိုင်မပြ၊ ဖြညးမွဲကိုပညာ မတံ့ဂးမတ်၎် ဖြဟိုတ်မွဲမဒ်ဂတ၎် မလေင်ကို တသိုက်ကို သွေဝံစံတဲတဲ မဂပ်ဂပ်ဟိုရောင်။ မူမတုပ်ပွာရော၊ ညံင်ရသွပ်မဗိုတ်ဏာနာ၎်ကိုရ နာ၎် ကို ဝံဒေုတ်ဗက်စိုန်ပြမာန်ဇကုရောင်။ ညံင်သ်၎်ကိုရ၊ သဘသိုင်မူး၎် မိတ်ဟံ့မဲ့ သတြုဖအိုတ် ရောင်။ သတြုတအံ၎် ဒးပမိတ်တဲ ညံင်မဝံ့ဒ်စိုန်ပြမာန်ဇကု၎် ညံင်မဝံ့ဒေုတ်ဗက်ဇကု၎် ဂပ် ဂပ်ဟိုရောင်။” နဂလာန်လွေတ်သ်ဝံ့ ဗောဓိသတ်ဟိုဒြောန်တဲ သိုင်မိင်ဂလာန်ဗောဓိ သတ်တဲ ပတျိုန်၎်တဲ လဟိုမဲ့ဒွဲမဟို၎် စင်ခြင်စံတံတဲမဟိုရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၃၁။ ဒု-၂၃၄။ အစောံ။) ပွဲဗ္ဗာ/ “(မြတ်သောမင်းကြီး၊) -----၊ ထို့ကြောင့် ပညာရှိသည် ကာလ၌

နဲသက်လောန် (ဋ္ဌာန်သုတေသနလိက်ပတ်မန်—ကိန္နိချင်အမေရိကာန်)